

ЯПОНИЯ

ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЕДНА БЪЛГАРКА

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА

СНИМКИ: ОЛЕГ ЕРЕМИН, МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, ЛЮБОМИРА ПОПОВА

Връщам се за трети път в Япония. С поредното турне на Държавната опера -Прага. Този път сме четирима българи. Йорданка Дерилова, с която знаменитият Хосе Кура предпочиташе да пее в Токио, е вече в Германия. Чудя се дали в тази екзотична страна, в която се завръщам след седемгодишно прекъсване, може още нещо да ме изненада. Знам, че в електрония град Акихабара отново ще се чувствам като на друга планета, че във всеки супермаркет мога да си купя българско кисело мляко, че японците имат изключително чувство към детайла и към естетичното и че ще се любувам на най-красиво аранжираните цветя и розовата градина в Осака. Знам, че ме очакват много кимона, усмивки, поклони, ветрила и чадъри и че най-последно ще ми замирише на море и водорасли. Но и за момент не ми хрумва, че един от секс-символите в Страната на изгряващото слънце е българин...

ЯПОНСКИЯТ ЕТИКЕТ

Самолетът от Франкфурт до Токио лети вече 11 часа с 850 км. в час. След малко пред нас ще се разкрие величествената гледка на Фуджи - един от символите на

Япония. “Коничива”, “сайонара”, “аригото”(добър ден, довиждане, благодаря) - звучат в съзнанието ми най-използваните японски думи. В полусънно състояние се опитвам да се “настроя” на японска вълна и да си спомня някои особености на япон-

ския етикет. В паметта ми изплуват усмихнатите и любезни японци, които се кланят почти непрекъснато. Кимането с глава за поздрав ми се струва напълно естествено, но дълбоките поклони от 45 до 90% са доста странни за европейца. И още... японците не смъркат на обществени места, да не говорим за директното бърсане

на носа – това е много неприлично. Вярно е, че почти на всеки ъгъл в Токио раздават рекламни хартиени кърпички, но те не трябва да се ползват в присъствие на други лица. Който има хрема, ходи с бяла маска на лицето.

Спомням си, че когато за първи път излязох по токийските улици бях “грабната” от тълпата, която ме повлече незнайно накъде. Чувствах се като на друга планета. От всички посоки се стичаше огромно количество хора, които ми изглеждаха напълно еднакви. Освен, че не ги различавах визуално, бяха облечени и стереотипно: мъжете - с черни костюми и вратовръзки, а жените – със сиви костюми. И тогава срещу мен се зададоха няколко души с маски. Отначало предположих, че това е своеобразна екологична защита, но впоследствие нашият чешки преводач, наричан от японците Холи-сан, ни обясни, че “маскираните” имат просто хрема или грип и не искат да заразяват другите.

Изобщо в Япония трябва да се спазва дистанция. Хората там не се прегръщат на обществени места, не си подават ръце и не

се потупват по рамото. Да не говорим за целувки по улиците – това е просто недопустимо!

Само няколко дни по-късно нарушавам японския етикет, като дружелюбно стискам ръка при запознанството си с Юко. Добре, че младата японка е московска аспирантка и е свикнала на подобни прояви. Теоретично знам, че не е добре да гледам японците в очите, за да не ги смуцвам с поглед, но Юко ми обяснява на руски колко ѝ харесвало в Москва и аз се “хващам”, че съм вперила поглед в нея.

Не предполагах, че в Япония ще получа подаръци и когато ми подават едно пакетче автоматично го отварям. Грешка! Нарушавам вродената японска деликатност.

В Страната на изгряващото слънце считат, че е невъзпитано да се отварят веднага подаръците. Това е признак на прекалено любопитство, а и можете да накарате дарителя да се срамува от скромния си подарък.

Правилата на японския етикет са много повече и много по-строги, но нямам време да ги “търся” в паметта си, защото боингът вече каца на едно от най-големите международни летища в света - Токио-Нарита и бързо трябва да се прехвърлим до летището за вътрешни линии Токио-Ханеда, откъдето отлитаме за Сапоро. Нарещам се на опашката за паспортна проверка. Няма специални гишета за привилегирани американци или членове на Европейския съюз. Тук хората са просто японци и чужденци.

ЯПОНСКИЯТ ТРАНСПОРТ

Малко по-късно ни вкарват в японските автобуси. Това е цяло нещастие за един

европеец, освен ако не тежи под 50 кг. и не е висок под 1.50 м. Седалките са толкова тесни, че част от тялото е винаги извън тях – най-често във въздуха. Освен това, за пестене на място, в средата има съвмеими седалки, които някои от колегите са принудени да използват, тъй като броят на седалките в автобусите е винаги различен и не може да се спазва грижливо направения от чешките колеги ред за сядане. Отгоре на всичко, уличката между седалките е затрупана с куфари, тъй като багажникът не е в състояние да побере множеството

багаж на всеки от нас. И ето, че се разнася миризмата на добра чешка бира, която вече изтича от нечия чанта. Шофьорът е напълно изтощен от вдигането на тежести (нашите куфари), прилежно ги нарежда с бели ръкавици, целият плувнал в пот, но като типичен японец, не се оплаква. Още 12-тина пъти трябва да издържим подобно кошмарно пътуване. Но в японския транспорт има и много по-приятни моменти.

Тъй като имаме спектакли в 15-тина японски града, за щастие, не навсякъде могат да ни транспортират с авто-

буси. Няколко пъти пътуваме със самолет и с влака-стрела, веднъж с ферибот по Японско море. Летенето със самолет е подобно на това в Европа, а за ферибота не случихме на добро време.

Затова пък пътуването със суперекспресите “Шинканзен” (нова, директна железопътна линия) е цяло преживяване. Преди всичко това са серия от влакове и всичките – стрели, които се движат със скорост от 250 до 400 км. в час. Класическият тип е със синьо-бяла аеродинамична обля “муцунка”. И откъде, и отвътре прилича на самолет. Мечтая си за такъв влак, който ще ме отнесе за 4-5 часа до Бълга-

рия. Не случайно цената на билетите за влака-стрела и за самолет е почти сходна. Само че с влака пътуването е по-удобно и по-безопасно, а често се губи много по-малко време, защото спира в центъра, докато летищата в Токио и Осака, например, са отдалечени на 60 км. и трябва да се ползва и друг транспорт, предимно – автобус. При това влака можете да го хванете и в последната минута.

Суперекспресите, известни в Япония под общото названиее “Шинканзен”, са пуснати в експлоатация през 1964 г. Първите от тях са се движели “само” с 210 км. в час по линията Токио – Осака, която е дълга 515 км. Днес “Шинканзен” се движат с точност до 15 секунди и със средна скорост 300 км. в час. Те са най-точните и безопасни влакове в света. Извозват 6 млрд. пасажери годишно. Сега се експериментират нови влакове с магнетична левитация, които имат специални “уши” на покрива, за да могат да спрат бързо по време на земетресение. Те ще могат да развият 552 км. в час.

Интервалите между отделните влакове е само 8-10 мин., така че стига и най-малката разсеяност и спокойно заминавате в нежелана за вас посока. За слизване от влака разполагате с 1-2 мин. Нашата група от 190 души трябваше да се “изстреля” точно за 2 минути и на спринт да смени влаковете. Улесняват ни номерата на вагоните, които са написани на перона под краката ни и зад тях се нареждаме в редица, като имитираме прилежните японци. Самото пътуване е изключително комфортно. Шумът е заглушен до минимум. Седалките могат да се пуснат до полулегло положение. Млади японки разнасят храна в кутии (бенто) и напитки, като при всяко влизане и излизане се покланят. Задължително се покланя и кондукторът. Моите колеги намират това за много комично и излизайки от вагона също ни се

покланят. На дисплея във всеки вагон има надписи на японски и на английски. Ако имате карта, можете да се обадите от вградените телефони. За по-големите багажи има специално място в предверието. Не се притеснявайте – никой няма да ви ги отнесе. В Япония не се краде. Шофьорите, например, си остават колите отключени. Горко на този, който се опита да открадне нещо. Ако е чужденец, моментално го екстрадират от страната. В Япония се разкриват 98 процента от престъпленията. Както във влаковете, така и в **токийското метро**, което е третото по големина в света, билетите се перфорират в турникети още на входа. Перфорираният билет се пази и при излизане се слага отново в турникета, който го поема и ви пуска да мините. Пътниците с нередовни билети остават “заклещени” и не могат за излязат. С други думи, няма нужда от контролори. Пред токийското метро присъствах на необикновена сцена. Множество ученици, облечени в униформи, събираха фасовете, пуснати от безотговорни пушачи, с бели памучни ръкавици. Нещо неразбираемо за мен е, че в японския транспорт не се отстъпва място на възрастни хора и деца. Има определени места за инвалиди.

Почти на всички е известно, че в Япония движението е обратно. Затова като пресичате, трябва да гледате надясно, а не наляво. Но там светофарите пеят като птички или кукал, с което улесняват пресичането. А неправилното пресичане не се изплаща – веднага идва пътна полиция.

ХОТЕЛИТЕ В ЯПОНИЯ

Имаме щастието, че ни настаняват в хотели по европейски стандарт, но дори и в някои от тях се чувстваме доста притеснени, тъй като стаите са малки и понякога няма място за куфарите. Затова пък в огромните фойейта има толкова прекрасни икебани, че веднага им прощавам на японците техните стаи, в които понякога пребиваваме.

Интересно е, че фойейтата на големите японски хотели са традиционно място за християнски сватби. Неволно присъствах на такава в Токио. След словото на отчето, трима негри, облечени в зелено-черни мантии, пееха спиричуели на микрофони и предадоха на сватбената церемония забавен привкус.

Нещо много специфично за японските хотели е противоземетръсната конструкция, изработена по специална технология. И за момент не си пожелавайте обаче да изпитате силата и гъвкавостта на тези конструкции. Десет минути след поредното земетресение в Токио хотелът продължаваше да се люлее и да се “намества”, прозорците скърцаха, а уплашените чешки колеги предприеха най-неразумното действие в случая - слизаха от 20-етаж на хотела с остъкления асансьор. И още нещо... Японските хотели притежават най-съвършените тоалетни на земното кълбо. Тук нямам предвид изключителната чистота, която цари навсякъде в Япония. А това, че тоалетната чиния е снабдена със специален дисплей, чрез който се

регулира както топлината на рамката, така и температурата, посоката и силата на струята, която ще ви измие.

Във хотелите всеки ден ви раздават кимона. С тези кимона не може да се разхождате по коридорите или пък да ходите до рецепцията. Това е грубо нарушение на японския етикет! Кимоната в случая служат за домашни халати. Специален надпис на английски ви предупреждава, че може да си пхнете кимоното в чантата и да си го отнесете като сувенир от Япония само срещу определена сума.

ЯПОНСКАТА КУХНЯ

Когато в Япония си купите нещо за ядене, почти никога не можете предварително да знаете какъв вкус ще има. Със сигурност вкусът ще е необикновен и яденето, дори да не ви хареса, ще е здравословно. Там се ядат сурови, пържени и печени риби; ориз, обвит във водорасли и гарниран в средата с плънка също от сурова риба, известен като суши. От шандовете на супермаркетите ви гледат всякакви морски животни като октоподи, раци, скариди и калмари. Но можете да си купите и панирани зеленчуци, патладжан и моркови например, пилешки и свински шишчета и пържоли. Характерно за японските ястия е, че всяко от тях е малко произведение на изкуството. В традиционния японски ресторант трябва да се събуете. Ако имате щастие, можете да си сложите краката в дупка, изкопана под масата. Иначе трябва да стоите на колене и след известно време няма да можете да си намерите място, а на другия ден със сигурност ще имате проблеми с ходенето. Сервитьорите също застават пред вас на колене и първо ви дават влажни хавлиени кърпи (осибори), за да си избършете ръцете. Супата трябва да изпиете, а остатъкът да изядете с пръчки.

(Има толкова привила за ползване на пръчките - да не се бучат в ориза, да не се размахват и т.н., че предпочитам да си поискам вилица). Следват красиви салати с морско зеле, например. Салатите често са украсени с малки цветчета, които също се ядат. Могат да ви донесат и зеленчук с поетичното название "пролетни хризантеми". Със сигурност ще ви сервират традиционната сурова риба, която, за мое учудване, се оказва вкусна като се залее със соев сос, но дейки я, все пак се опитвам да забравя, че е сурова. Следват пилешки и свински шишчета. После могат да ви сервират и японска пица и ризото – ястия, предназначени явно за европейския вкус. Традиционното японско питие саке определено не ми харесва.

В Япония обаче съществуват т.нар. суши барове, където се яде бързо и евтино.

ЯПОНСКАТА ПРЕДСТАВА ЗА БЪЛГАРИЯ

Японците веднага ще ви попитат откъде сте, стига да знаете поне малко английски. Не си мислете, че не са чували за България. "България – възкликват веднага – най-доброто кисело мляко!" А някои добавят: "И най-доброто розово масло."

В Япония вече 30 години компанията "Мейджи" произвежда по лиценз българско кисело мляко, известно като "Мейджи България йогурт." В най-скоро време на опаковките му ще се появят и изгледи от България. Компанията "Мейджи" е най-големият пропагандатор на България в Япония. Тя подкрепя много културни прояви на нашата страна и спонсорира двете турнета на Софийската национална опера в Страната на изгряващото слънце. Разбира се, японската представа за България е малко идеализирана, тъй като японците си мислят, че след като имаме най-доброто кисело мляко, живеем изключително здравословно.

Моят български колега случайно се запознал с японка, облечена в красиво кимono, която му поискала автограф след

спектакъла. Попитала го откъде е и после му казала на чист български: "Добър ден!" Впоследствие се оказало, че г-жа Сетсу Ватанабе е председателка на фенклуба на **Светлин Русев**. Сигурно като мен ще си помислите, че става въпрос за известния български художник-академик. Като се привключих на японския веб, установих обаче, че това е фен-клуб за нашия 29-годишен цигулар от Русе. Сега той е концертмайстор на Френското национално радио, а през 2001 г. е спечелил Първа награда и специалната награда на публиката на меж-дународния фестивал "Сендай", Япония.

Безспорно най-популярният българин в Страната на изгряващото слънце е **Калоян Махлянов**, наричан **Котоошу**. Той е най-бързо проспериращият състезател на

традиционната японска борба – сумо и най-успешният европейски сумист. През ноември тази година 22-годишният търновец успя да победи единствения действащ йокодзуна (велик шампион) Ашаторю. Махлянов е медийна звезда, един от секс-символите в Япония и в световната преса е наричан "Българският Бейкън".

ТРАДИЦИЯ, УРБАНИЗАЦИЯ И ЕКЗОТИКА

Неделима част от Япония са японските храмове и дворци. Те са своеобразни оазиси сред абсурдната, според мен, градска архитектура, състояща се от безразборно нахвърлени небостъргачи и сиви здания, залепени едни за други. Недостигът на жилищна площ си е казал своето. Урбанизацията е почти непоносима. Но в екзотичните за европейското око храмове се разнасят аромати, палят се свеци и благоговонни пръчки и за да ви чуе **ками** (божеството), трябва да оставите пари, да се поклоните и два пъти да плеснете с ръце, а след молитвата отново да благодарите с поклон. Интересно е, че повечето японци са едновременно будисти и синтоисти. В дворците можете да се докоснете до славната японска история, но не очаквайте големи музейни сбирки – там ще видите няколко стари оръжия и кимона.

Представата ни за Япония като за страна с една от най-проспериращите икономики в света е, разбира се, вярна. Но Страната на изгряващото слънце носи в себе си и много тайнственост и екзотика, преплетени със своеобразна абсурдност. И гледайки непонятните за мен японски знаци, асоцииращи разсипан чай, си мисля, че докосвайки се за пореден път до японската култура, религия, мангалитет и традиция, разсипвам чая още повече... ■